

Færre går på ski

Foto: Roy Images

Langt færre nordmenn oppgir at de går på ski nå enn for ti år siden. Nedgangen er størst blant de med høy utdanning. Samtidig er det flere som går fotturer i skog og mark og bader utendørs. Tallene er hentet fra Statistisk sentralbyrå (SSB) Idrett og friluftsliv, levekårsundersøkelsen.

Tall fra Levekårsundersøkelsen viser at mange tradisjonelle friluftaktiviteter har fått en lavere oppslutning i befolkningen det siste tiåret. En av disse aktivitetene er skigåing. Andelen av befolkningen som har vært på lang skitur har sunket fra 29 prosent i 2011 til 21 prosent i 2020. For kort skitur har andelen sunket fra 42 til 33 prosent i samme periode. Det er også en nedgang for alpint, snowboard og telemark fra 2011 til i dag.

Personer med høy utdanning går mest på ski, men det er også blant disse nedgangen er mest markant: 53 prosent av personer som har universitetsutdanning på fire år eller mer rapporterer i 2020 at de har vært på en lengre skitur de siste tolv månedene, mot 67 prosent i 2011. For personer med grunnskole falt andelen fra 27 prosent til 20 prosent i samme periode.

Når det gjelder ulike aldersgrupper ser vi at nedgangen i skiaktivitet er noe mindre blant eldre personer (67 år og eldre) enn for den yngre delen av befolkningen. Det er også forskjeller mellom landsdeler. Andelene som har gått på skitur er mindre på Vestlandet og i Agder og Rogaland enn i resten av landet. I Oslo og Viken står man mer på alpint, snowboard og telemark enn i de øvrige landsdelene.

Noe av nedgangen kan komme av at vinteren 2019/2020 var mindre snørik enn tidligere. I tillegg ble omtrent halvparten av datamaterialet fra årets Levekårsundersø-

kelse samlet inn etter coronaviruset kom til Norge i begynnelsen av mars. Tiltakene som ble satt inn for å dempe smitten av viruset, som hytteforbud og stengte alpinbakker, kan ha hatt betydning for andelen som gikk på ski.

Det har også vært en nedgang for flere friluftslivsaktiviteter som er mer vanlig i sommersesongen. I 2020 oppga 29 prosent å ha drevet med bær- eller soppstaking og 37 prosent å ha vært på fisketur, mot henholdsvis 37 og 45 prosent i 2011.

Selv om noen tradisjonelle friluftslivsaktiviteter er på tilbakegang er andre aktiviteter like utbredt som før. Særlig gjelder dette fotturer. 79 prosent oppgir at de har vært på kort fottur i skogen eller på fjellet de siste 12 månedene, mens 55 prosent har vært på lang fottur i skogen eller på fjellet.

Det er også en tydelig sammenheng mellom utdanningsnivå og andelen som går lange fotturer. 74 prosent av personer som har universitetsutdanning på fire år eller mer har vært på lang fottur de siste 12 månedene, mot 44 prosent for personer med utdanning på grunnskolenivå.

Utendørs bading er en annen utbredt friluftslivsaktivitet. 71 prosent har badet i salt- eller ferskvann de siste 12 månedene. Dette like mange som i 2011, og en oppgang fra 2017.

De aller fleste aktivitetene det stilles spørsmål om i Levekårsundersøkelsen er mer utbredt blant menn. Unntakene er korte spaserturer, bær- og soppstaking og ridning, som er mer populært blant kvinner. Friluftsliv er også mer utbredt blant personer med høy utdanning. Unntakene er jakt, fisketur og ridning, som er omtrent like populært i alle utdanningsgrupper.

Ønsket pensjoneringsalder synker

Folk ønsker nå å slutte å jobbe ett år tidligere enn de ønsket for fem år siden. Dette kan bety at de politiske målsettingene om økt sysselsetting blant eldre arbeidstakere blir vanskeligere å nå.

I Norsk Seniorpolitisk barometer 2020, som ble presentert 30. oktober, er ønsket avgangsalder for dem som står i jobb blitt redusert til 65,2 år. Dette er en nedgang på

ett helt år, fra 66,2 år, i 2015. Før 2015 steg ønsket pensjoneringsalder jevnt år for år, siden 2003 da Norsk seniorbarometer ble tatt opp første gang.

– Vi ser nå et foruroligende trendskifte. De siste fem årene har ønsket pensjoneringsalder sunket litt hvert år. Nå er ikke dette lenger tilfeldig. Nå kan vi med sikkerhet si at færre ser for seg å jobbe lenge, sier direktør Kari Østerud ved Senter for seniorpolitikk.

Et av formålene med pensjonsreformen var at flere arbeidstakere skal forlenge yrkeslivet sitt. Ett års redusert gjennomsnittlig avgangsalder betyr 40 milliarder kroner i samfunnsøkonomisk tap. Færre år i arbeid betyr også lavere utbetalt pensjon for den enkelte.

To av tre yrkesaktive mener det er rimelig at folk må jobbe lenger når levealderen øker, og tre av fire er enige i at arbeidstakere over 60 år har minst like gode arbeidsprestasjoner som de under 60 år.

– Folk ser ut til å være enige i at flest mulig må jobbe lenger i årene fremover. Samtidig ser vi at ønsket pensjoneringsalder synker. Dette henger ikke sammen, og det vil kreve at flere virksomheter setter seniorpolitikk på dagsordenen i tiden fremover, sier Østerud.

Eldre yrkesaktive gleder seg til å gå på jobb

Foto: Roy Images

67 prosent av alle yrkesaktive gleder seg alltid til å gå på jobb. Yrkesgleden øker jevnt for hvert tiår i jobb, sier Kari Østerud, direktør ved Senter for seniorpolitikk. 59 prosent av de yrkesaktive i 20-årene gleder seg alltid til å gå på jobb, 62 prosent i 30-årene, 69 prosent i 40-årene, 72 prosent i 50-årene og 74 prosent i 60-årene.

Ingen aldersgrupper føler at de mestrer jobben bedre enn seniorenene. Det gjelder både de eldre seniorenene (60 år+) og de yngre seniorenene (50-59 år), som svarer likt på spørsmål om mestring.

«Arbeid gir store muligheter for glede, mestring og energi. Arbeidsglede er sentralt for å få eldre i arbeidslivet til å utsette sin beslutning om å gå av med pensjon,» sier Østerud.

Svarene fremkommer av årets Norsk seniorpolitisk barometer. Ipsos har på oppdrag fra Senter for seniorpolitikk intervjuet 3000 yrkesaktive nordmenn om deres forhold til jobben sin. Senter for seniorpolitikk jobber for at flest mulig skal kunne og ville jobbe lengst mulig. Senter for seniorpolitikk er eid av 30 organisasjoner i arbeidslivet, og finansiert av Arbeids- og sosialdepartementet.

Åsheim blir dekan ved Høgskolen Kristiania

Hans-Christian Åsheim tapte dekanvalget ved Det odontologiske fakultet ved Universitetet i Oslo. Nå har han takket ja til å bli dekan for helsevitenskap ved Høgskolen Kristiania. Åsheim skal lede School of Health Sciences ved Høgskolen Kristiania og ansettes også som professor i immunologi.

Foto: Fredrik Pedersen, ODD/ULO

Åsheim kommer fra stillingen som leder av Institutt for oral biologi, det Odontologiske fakultet, ved Universitetet i Oslo (UiO).

I fire år før dette ledet han Institutt for farmasi og bioingeniørfag ved Høgskolen i Oslo og Akershus (HiOA), nå OsloMet.

– Høgskolen Kristiania er et spennende sted. Her skjer det mye utviklingsarbeid, de har høye ambisjoner og mye energi. Det er mange flinke mennesker som jobber der. Jeg er veldig opptatt av dette samfunnsoppdraget med å utdanne gode kandidater til arbeidslivet, sier Åsheim i en pressemelding fra Høgskolen Kristiania.

Hans-Christian Åsheim begynner i jobben som dekan i helsevitenskap på Høgskolen Kristiania 1. februar 2021.

Nesten ingen unge røyker

I 1999 oppga 24 prosent av norske 10.-klassinger at de røykte daglig. Siden den gang har andelen blitt stadig mindre. I 2019 var den redusert til 2 prosent. Bare Island har færre dagligrøykende ungdommer enn Norge, skriver Folkehelseinstituttet (FHI).

Den europeiske skole-undersøkelsen ESPAD (The European School Survey Project on Alcohol and Other Drugs) har blitt gjennomført i over 30 europeiske land hvert fjerde år siden 1995. Nå er ESPAD-rapporten for 2019 publisert.

Rapporten viser utviklingen i bruk av rusmidler og tobakk blant europeiske 15–16-åringer i perioden 1995–2019. FHI er ansvarlig for den norske undersøkelsen.

Resultatene viser at norske 15–16-åringer kommer svært godt ut sammenlignet med ungdommer i de andre 35 europeiske landene som deltok i undersøkelsen; de ligger gjennomgående lavt både når det gjelder røyking, bruk av alkohol og bruk av andre rusmidler.

– Undersøkelsen viser også at andelen norske 10.-klassinger som bruker snus er halvert i perioden 2007–2019, sier seniorforsker Elin Bye ved FHI.

Tallene for 2019 viser ikke en ytterligere reduksjon i røyking blant norske 15–16-åringer, men ligger på samme nivå som i 2015. En av fire norske 10.-klassinger oppga i 2019 at de noen gang hadde røykt. For halvparten av disse dreide det seg om 1–5 ganger totalt.

Det siste tiåret har andelen norske ungdommer som oppgir bruk av snus daglig vært større enn andelen som oppgir dagligrøyking, men færre 15–16-åringer bruker snus nå enn før. Andelen dagligbrukere av snus er redusert fra 7–8 prosent til 4 prosent i perioden 2007–2019. Det er hovedsakelig guttene som har redusert bruken av snus. Andelen gutter som bruker snus daglig er halvert fra 12 prosent i 2011 til 6 prosent i 2019, mens andelen jenter er redusert fra 4 prosent i 2011 til 3 prosent i 2019. Andelen som oppga noen gangs bruk av snus er redusert fra 33 prosent i 2007 til 19 prosent i 2019.

Det er i 2019 for første gang inkludert spørsmål om bruk av e-sigaretter i ESPAD-un-

dersøkelsen. I europeisk sammenheng ligger norske 10.-klassinger også relativt lavt på slik bruk, om lag 2 prosent oppga i 2019 daglig bruk av e-sigaretter. Mens tre av ti norske 10.-klassinger oppga at de noen gang hadde brukt e-sigaretter, oppga en av ti slik bruk siste 30 dager, og av disse oppga flertallet (63 prosent) at det var snakk om sjeldnere enn en gang i uken. Som for bruk av vanlige sigaretter er det også langt flere gutter som oppgir å bruke e-sigaretter sammenlignet med jenter. Hvorvidt e-sigarettene inneholdt nikotin er ikke oppgitt. Flertallet av ungdommene som oppga eksperimentering eller bruk med e-sigaretter hadde også erfaring med vanlige sigaretter og/eller snus.

Andelen norske 15–16-åringer som oppga at de hadde drukket alkohol, vært beruset eller drukket 5 alkoholenheter eller mer ved samme drikkesituasjon, har vært jevnt nedadgående etter årtusenskiftet. Tallene for 2019 indikerer at den nedadgående trenden har stoppet noe opp. Andelen er nokså like som i 2015 for alle indikatorene på bruk (tabell 2). Noen gangs bruk er redusert fra 86 prosent i 1999 til 53 prosent i 2019, mens bruk siste 30 dager er redusert fra 55 til 25 prosent i samme periode. I 2019 oppga 16 prosent at de hadde ha drukket 5 alkoholenheter eller mer ved samme drikkesituasjon i løpet av de siste 30 dagene, en nedgang fra 55 prosent i 1999. Norske 15–16-åringer befinner seg dermed i det nedre sjiktet sammenlignet med annen europeisk ungdom også når det gjelder bruk av alkohol (tabell B).

Bruk av cannabis har vært nokså stabil i perioden 2007–2015, men resultatene fra 2019 viser en økning i andelen unge som rapporterte slik bruk.

I årene 2007 til 2015 svarte i gjennomsnitt om lag 6 prosent av ungdommene at de hadde prøvd cannabis noen gang, mens i 2019 svarte nesten 9 prosent det samme (tabell 3 og C). Andelen med cannabiserfaring har økt både blant gutter og jenter, men det er langt flere gutter enn jenter som har erfaring med cannabis.

– For de aller fleste med cannabiserfaring dreier det seg om eksperimentell bruk én eller noen få ganger, og bruken av cannabis blant norske 15–16-åringer er fortsatt relativt lav i europeisk sammenheng, sier Bye.